

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 35. Nicolaus Durandus Paranam inspicit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

*Provincialis
honorificè ab
Lauretaniis
excipitur,*

*Et ab igna-
tianiis.*

*Divi Xaverii
oppidum in-
spicit.*

*Villaricanis
sedem Socie-
tatis conce-
dit.*

*Societate alia
oppidum evo-
cat.*

*Tria oppida
fundari ju-
bet.*

*De rupe pau-
pere.*

**CAPUT
XXXIV.**
Nicolaus
Durandus
Paranam
inspicit.

*Acarientes
Ariolos ar-
guit.*

*Guaicuroos
deferendos
promunit.*

Inde rursus flumini se committens, post aliquot dierum navigationem Lauretum, cui Didacus Salazarius præerat, attigit. Lauretani Neophyti, honoris & gratulationis ergò, alacri dexteritate navale certamen inter se iniere, aptâ interim musicarum vocum, fidium ac tibiurum symphoniam, toto flumine cymbis cooperto personante. In templum inductus, reperit ingeniosis inventis exornatissimum, adeò ut affirmaret, pro solo illo aspectu omnes viæ labores ac pericula rursus obire non detrectaturum. In Sancti Ignatii oppido, cui Josephus Cataldinus moderabatur, omnem conatum Neophyti adhibere per æmulationem, quo Provinciale majore apparatu exciperent: qui in utraq; coloniam tot Christianarum virtutum specimina perspexit in hominibus olim Antropophagorum moribus frædatis, ut assereret, plerisque Neophytos in Societatis ryrocinio formatos sibi videri. Lustratis his oppidis, Paranâ ad lævam relicto, per Tibaxivam navigationem continuavit, qui, quia admodum vadusos est, quindecim dierum spatio vix triginta leucis confectis Divi Xaverii sedem, in quâ mille & quingentas familias Franciscus Diastanius, tanto oneri par solus, regebat, agrè tenuit. Ex hoc municipio Christophorum Turrianum locum suum, terrestri & difficili aliquot dierum itinere, Villaricam misit, quòd cuperet in eâ urbe sedem Societatis restitui, partim ad refræandam quorundam Villaricanorum nimiam in Indos dominationem, partim ad juvandos Barbaros urbi subcensitos, sine Pastore sacris omninò destitutos. Res successit è voto: nam postquam Turrianus obvios pagos Sacramentis procurasset, proclives civium animos habuit. Huic sedi Josephus Cataldinus præesse jussus cum Paulo Bennavidio, operæ pretium non contemnendum retulit. Interim volebat Provincialis ex Divi Xaverii oppido ad recentissimas Sancti Josephi, & Incarnationis reductiones se conferre: sed Socii suasèrunt, ne se abruptis nimium itineribus implicaret: satis itaque habuit, inde Christophorum Mendocam & Simonè Maçeram, conscientiarû suarum rationem pro more Societati reddituros, cum utriusque oppidi primoribus, quos ipse Provincialis baptizavit, evocare. Secundùm id, itinere per Tabaxivam relicto, non sine multarum rerum jacturâ naufragium fecit. Quaquâ transibat, Indis indusiola, cultros, hamos, aciculas, æus, grana vitrea, largè distribuebat, adeò ut in Guairaniæ Indis donandis bis mille nummos insumperit: non inutili liberalitate: nam longè latèque de magni (ut vocant) Patris muneribus fama sparsa tam alliciebat Ethnicos ad Societatis doctrinam optandam, quàm confirmabat Neophytos in amore Sociorum, se suaque in singulorum utilitates profundentium. Abiens, Antonio Ruisio in mandatis dedit, ut quamprimum fieri posset, tria alia oppida apud Inianenses & in Taiabæ & Coronatorum regione ex reductis Indis conderentur. In descensu præcipitii Guairanici ingentem rupem, quam per antiphrasim pauperem appellant, inspectum ivit. Rupes hæc vario colore & fulgore ita micante est, ut Solis radii in eam incidentes non secus ac è speculo reflectantur: quo fit, ut metallum aliquod prædives, imò tota aurea ab vulgo æstimetur, sed falsò: nam merum saxum esse constat, arenis versicoloribus à vento agitatis adeò lavigatum, tersumque, ut vitrum ex longinquo spectantibus appareat. Triginta Hispanorum cymbas in eâ rupe indagandâ olim periisse fama est.

INFRÀ præcipitium, Ruisio valedicens Provincialis, Paranensium ratibus ad iter remetiendum exceptus est. Acariense oppidum prætervectus, per interpretem verbis acerbis incolas perstrinxit, quòd inter eos tot adhuc incantatores atque malefici reperirentur, interminatusque est, ni saperent, Socios aliò transferendos. Valuit acrimonia ad perfringendam plerorumque duritiem, veteratoribus quamplurimis magicas artes detestantibus, & Christianis moribus assuescentibus. Ex itinere Didacum Boroam ab Iguazuano oppido ad regimen Assumptionis Collegii tandem mittendum revocavit. In Itapuano municipio Petrum Romerum & Alfonso Rodericum è Guaicuroorum missione recentèr appullos offendit. Nam in Sociorum paucitate, & messis multiplicitate, Guaicuroos nullam spem conversionis ostentantes deferendos, & Sacerdotum par planè egregium florentioribus rebus admovendum esse, dudum censebant ii, qui majore Dei gloriæ veli-

ficantes

ficantes, ægerrimè ferebant Apostolicos homines pervicacissimæ genti domandæ panè inutiliter occupari. Sic Guaicuzorum sedes, decimo-sexto postquam surrexerat anno, ab Societate deserta est. Itapuz Alfonso Rodericium Provincialis reliquit. Petrum verò Romerum Urvaicensi missioni destinavit, utrumque egregio Martyrio prælusurum. Itapuanì vehementer apud Provinciale insistere, ut in templo suo Venerabile Sacramentum tandem collocaret, & ab selectis recipi fineret: utrâque re impetratâ, evocatis ex aliis oppidis cantoribus, supplicatio solemnis instituta est, tanto plausu ornatuque, ut cultissimis Europæis in his locis spectantibus admirationis materia neutiquam deesset.

INTER has Guairaniæ & Paraniæ qualescumque prosperitates, Urvaicensis Provincia, præproperâ Argentei fluminis Prætoris aviditate, perturbabatur. Miserat is nuperrimè e portu Boni-aëris Ferdinandum Saïam, Petrum Bavum, & Paivam, Hispanos homines, in novis oppidis ab Societate fundatis, fundandisque, Præfecturam, sive ut aiunt correcturam, nomine Regis exercituros. Rochus Gonsalvius quamvis vereretur immaturi consilii damna, tamen non ausus refragari Prætoris mandato, Ferdinandum Saïam Præfecti Regii officio in Conceptionis oppido fungi sivit. Paivam ad Jaguaraitienses, & Petrum Bravum ad Japevientes, Urvaicæ populos, qui ab Societate reduci ad oppida petierant, eadem de causa amandat. Sed non diu fuit, cum præcox consiliu in apertum erupit malum: nam quamvis Sociorum respectu & hortamentis Neophyti externos Præfectos aliquamdiu tolerarint, tamen statim apparuit diuturnum esse non posse, quod invitissimè fiebat. Re enim cognitâ, Itapuanì, Paraniæ populi, misso certo homine, Ibitiraquanis bellum interminantur, ni externi Præfecti jugum abs se excutiant. Ethnici verò adversa Urvaicæ littora incolentes, adunatis viribus, Ibitiraquanorum turbam invadunt, spoliatosque, indicto bello, cum verborum probris ad suos remittunt. Accessit his rebus immoderata Ferdinandi Saïæ dominatio, novellam gentem inasluetis imperiis minisque exacerbantis, & auli adolescentem affinitatibus potentem, quod sua iustia lenius exequeret, publicè alapâ percutere. Igitur Ibitiraquani probrorum impatientes, jam verò recenti Saïæ factò, & insuper suspitione ejus libidinis irritati, arma tumultuosè capiunt, domum nostram oblidant, hominem ad necem postulant; patrasentque scelus, ni Didacus Alfarus, objectu corporis & autoritate, tumultuantes utcumque compescuisset. Exinde Ferdinandus Saïas, domo nostrâ egredi non ausus, imperio suapte abstinuit. Paulò antequam id fieret, Rochus Gonsalvius ad Jaguaraitienses profectus, tantam Barbarorum multitudinem in eum locum reduxerat, quanta sufficeret ad justum oppidum constandum: quod oppidum ædificari cœptum, Prætoris postulatu Divo Xaverio dedicaverat, promiseratque propediem Sacerdotem se procuraturum. Eo loci, Gonsalvio absente, Paiva novellam gentem importunis etiam minis territans, eò rem adduxerat, ut Potirava potens Casiquius de eo mactando agitaret, fecissetque scelus, ni Tabaca novi oppidi dux ferocientem repressisset. Potirava tamen, eventitato consilio, vindictæ metu tractis secum circiter mille capitibus, deserto oppido, ad antiqua latibula transfugit; Paivâ interim ob conceptum metum nemoribus se abdicente. Quibus rebus nunciatis, Provincialis Mastrillus cum Rocho Gonsalvio, Didaco Boroa, Petro Romero, ac aliis Sociis, ad Urvaicam iter accelerat. Conceptionis oppidum ingredientem incolarum primores tumultuosè magis quàm suppliciter uno ore postulant, interponeret autoritatem, ni nascentem Ecclesiam destrui mallet, quàm conferri, eam esse Urvaicensium mentem, Fidem propagari non posse, si alii quàm Societatis homines adhiberentur. Si ab Societate regantur, quævis Prætorum Regionum mandata non ægrè capessituros. His cum addidissent alias querelarum causas, Provincialis, consilii capiendi & Divini implorandi ergò, in sequentem diem responsum rejicit. Cujus summa fuit, non in sua potestate esse Hispanos Præfectos ab Prætoris Regio missos expellere, sed missurum se ea de causa unum e Sociis cum litteris suis ad Prætoris, à quo non dubitaret tumultuantis Provinciæ causas sublatum iri. Placuit Ibitiraquanis responsum Provincialis, qui statim

Venerabile Sacramentum Itapua collocat.

CAPUT XXXV.
Inter excitationes turbas duo ad Urvaicam oppida ab Societate exstruuntur.

Ludovici Cæspes Prætoris immaturum consilium.

Hispani novis oppidis præfervuntur.

Paranienses & Urvaicensis Barbari resistunt.

Ferdinandus Saïas de vita periclitatur.

Et Paiva.

Provincialis tumultuantes sedat.